

**UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE
AGRONOMICE ȘI MEDICINĂ VETERINARĂ
BUCUREȘTI**

***FACULTATEA DE MANAGEMENT, INGINERIE
ECONOMICĂ ÎN AGRICULTURĂ ȘI
DEZVOLTARE RURALĂ***

TEZĂ DE DOCTORAT

**“Securitatea agroalimentară a României în
condițiile integrării în Uniunea Europeană”**

**Conducător științific:
Prof. univ. dr. DRĂGHICI MANEA**

**Doctorand:
Ing. DIACONESCU DRAGOȘ-MIRCEA**

CUPRINS

INTRODUCERE	4
Capitolul 1. ROLUL AGRICULTURII ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A ȚĂRII NOASTRE ȘI ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII AGROALIMENTARE	7
1.1. EVOLUȚIA AGRICULTURII ÎN ȚARA NOASTRĂ	7
1.1.1. Perioada până la 23 august 1944	8
1.1.2. Perioada din anul 1945 până în anul 1989	11
1.1.3. Perioada după decembrie 1989	13
1.2. ROLUL AGRICULTURII ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A ȚĂRII NOASTRE.	28
1.2.1. Agricultură și impactul ramurilor producției materiale	28
1.2.2. Factorul uman și implicațiile socio-economice asupra dezvoltării naționale	34
1.3. ROLUL AGRICULTURII ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII ALIMENTARE	41
1.3.1. Agricultură și raportul necesități-resurse în securitatea alimentară umană	41
1.3.2. Comportamentele și modelele de consum alimentar ale populației din România	45
1.3.3. Resursele agriculturii în asigurarea securității alimentare din România	49
Capitolul 2. INDICATORI ȘI METODE DE STUDIU PRIVIND SECURITATEA AGROALIMENTARĂ	54
2.1. INDICATORI PRIVIND MIȘCAREA POPULAȚIEI, CALITATEA VIEȚII RURALE ȘI NEVOILE SPECIFICE DE CONSUM	54
2.1.1. Mișcarea naturală și migratorie populației	54
2.1.2. Calitatea vieții și nevoile specifice de consum	56
2.2. INDICATORII CERERII DE CONSUM ALIMENTAR	57
2.3. INDICATORI STRUCTURALI ȘI SINTETICI PRIVIND SECURITATEA ALIMENTARĂ	59
2.3.1. Indicatorii ofertei de produse alimentare	61
2.3.2. Indicatorii consumului alimentar	61
2.3.3. Indicatorii entropiei alimentare	62
2.3.4. Indicatorii reglării securității alimentare	63
2.3.5. Indicatorii sintetici ai securității alimentare	64
2.4. INDICATORII ȘI FACTORII CE INFLUENȚEAZĂ CALITATEA ȘI IMPACTUL ASUPRA NIVELULUI SIGURANȚEI ALIMENTARE	67
2.4.1. Noțiunea și clasificarea produselor agricole și agroalimentare	67
2.4.2. Sistemul integrat: produs agroalimentar – recepție calitativă - factorii de influență	69

2.4.3. Indicatori de calitate ai produselor agricole și agroalimentare _____	74
2.5. METODE ȘI FUNCȚII DE ANALIZĂ ȘI EVALUARE PROSPECTIVĂ A CONSUMULUI AGROALIMENTAR _____	76
2.5.1. Metode inițiale (sau de producție) și metode finale (sau de repartitie) __	77
2.5.2. Metoda unităților de consum _____	80
2.5.3. Funcțiile de analiză a cererii _____	82
2.5.4. Alternativele de evaluare prospectivă a cererii de consum agroalimentar. _____	83
Capitolul 3. POLITICI PRIVIND SECURITATEA ȘI SIGURANȚA AGROALIMENTARĂ ÎN ȚĂRILE UE _____	87
3.1. CARACTERISTICI PRIVIND NIVELUL ȘI ECHILIBRUL ALIMENTAR ÎN ȚĂRILE UE _____	87
3.2. CONSUMURI ALIMENTARE ÎN UE, SISTEME ȘI INDICATORI DE REFERINȚĂ _____	90
3.3. BILANȚURILE ALIMENTARE ȘI GRADUL DE AUTOSUFICIENȚĂ AL ACESTORA ÎN UE _____	96
3.4. PREȚURILE DE PRODUCȚIE ȘI CONSUM, POLITICI ÎN SISTEMUL SECURITĂȚII ȘI SIGURANȚEI ALIMENTARE ÎN UE – 15 _____	100
Capitolul 4. CONCEPTE ȘI POLITICI DE ASIGURARE A SECURITĂȚII AGROALIMENTARE _____	105
4.1. DIMENSIUNEA CONCEPTULUI DE SECURITATE ALIMENTARĂ ȘI POSSIBILITĂȚILE DE ECHILIBRU ZONAL _____	105
4.2. PIATA AGROALIMENTARĂ ȘI MANIFESTAREA _____	119
COMPORTAMENTULUI CONSUMATORULUI _____	119
4.2.1. Nevoile de consum alimentar, obiect al investigațiilor economice _____	119
4.2.2. Comportamentul alimentar și implicațiile în criza alimentară _____	126
4.3. PREȚURILE ȘI CONSUMUL ALIMENTAR AL POPULAȚIEI DIN ROMÂNIA _____	133
4.3.1. Prețurile, filiera agroalimentară și consumurile _____	133
4.3.2. Prețurile produselor agroalimentare, cheltuielile de consum alimentar și impactul acestora asupra principalelor agregate pe locuitor din România (consumuri intermediare, structuri) _____	137
4.3.3. Politici alimentare și de fixare a prețurilor _____	140
4.3.4. Puterea de cumpărare a consumatorilor și inflația de preț la produsele agroalimentare _____	144
4.4. ADOPTAREA DE CĂTRE ROMÂNIA A ACQUIS-ULUI COMUNITAR ȘI IMPLICAȚII PRIVIND SECURITATEA ALIMENTARĂ _____	147
4.4.1.- Acquis-ul comunitar și politicile definitorii. _____	147
4.4.2. Adoptarea de către România a acquis-ului comunitar privind PAC și măsurile politicilor comerciale privind produsele agroalimentare _____	149

4.4.3. Priorități și beneficii privind programul de aderare al României la UE	151
Capitolul 5. EVOLUȚIA POLITICILOR AGROALIMENTARE ÎN ȚARA NOASTRĂ	157
5.1. Evoluția politicilor agroalimentare în România până în anul 1989	157
5.1.1. Consumuri și politici alimentare în România până în la cel de al doilea război mondial	157
5.1.2. Consumuri și politici alimentare în România de la cel de al doilea război mondial, până la revoluția din 1989	169
5.2. EVOLUȚIA POLITICILOR AGROALIMENTARE DUPĂ ANUL 1989 ȘI PÂNĂ LA INTEGRAREA ÎN UE.	177
5.2.1. Resursele alimentare proprii și consumul alimentar	177
5.2.2. Modelul de consum al populației și îmbunătățirea nivelului de trai	178
5.2.3. Cheltuieli în achiziționarea produselor agroalimentare	182
5.2.4. Prețurile produselor agroalimentare și efectul liberalizării acestora.	185
5.2.5. Problemele prioritare ale consumului și balanțele alimentare	186
5.3. EVOLUȚIA POLITICILOR AGROALIMENTARE ÎN VIZIUNEA INTEGRĂRII ÎN UE	190
5.3.1. Evoluția regimului preferențial în liberalizarea schimburilor agroalimentare dintre România și UE	190
5.3.2. Transferurile către consumatorii individuali și implicațiile asupra securității alimentare	191
5.3.3. Siguranța alimentară și armonizarea legislativă cu normele UE	192
5.3.4. Situația și gradul de utilizare a contingentelor tarifare stabilite cu UE în anii 1998-2003	195
5.3.5. Politicile comerciale, evaluarea plăților directe și a măsurilor de piață pentru România	197
Capitolul 6. CONCLUZII	201
BIBLIOGRAFIE	215

INTRODUCERE

Tranziția în economie și în societate, implică o permanentă schimbare a tuturor elementelor esențiale ale economiei românești. Agricultură și securitatea alimentară în România este reprezentată prin componente ale evoluției de ansamblu diferite în timp și în conținut, dar corelate între ele. Pentru țara noastră care este antrenată spre o economie de piață se pun probleme deosebite privind dezvoltarea economico-socială, cu referire la faptul că trebuie să parcurgă stadiul de asociat la cel de membru al Uniunii Europene.

Tendința de globalizare ce se manifestă pe plan mondial și care generează o mare liberalizare a forțelor pieței are efecte benefice și pentru România în sensul diminuării sărăciei. Cu referire specială asupra securității alimentare, lucrarea de față urmărește cunoașterea acestei probleme în coordonatele dezvoltării arealului românesc.

Pomind de la rolul primordial al agriculturii de a asigura în primul rând alimentația umană, studiul începe cu evoluția agriculturii și a rolului acesteia în asigurarea securității alimentare. Din cronologia derulată în lucrare reiese faptul că nivelul de dezvoltare al acestei ramuri de bază a economiei naționale a parcurs etapele istorice sub impactul factorului uman, dar și a implicațiilor socio-economice. Tocmai aici s-a considerat necesară cunoașterea formei autonome de dezvoltare a agriculturii în raport cu celelalte ramuri. Astfel, raportul necesități-resurse, comportamentul și modelele de consum alimentar ale populației din România au implicații directe în primul rând a capacităților sectorului agroalimentar asupra securității alimentare.

În acest context metodologia de lucru utilizată a fost orientată pe elementele de ameliorare a nutriției dar și a dezvoltării economice și sociale teritorial-naționale. Necesitatea de cunoașterea a indicatorilor considerați specifici au impus metode de studiu adecvate studiului asigurării securității alimentare. Prin multitudinea indicatorilor s-a urmărit pe de o parte cauzele modificării eficienței și competitivității sistemului agroalimentar, iar pe de altă parte cuantificarea elementelor caracteristice consumului alimentar al populației din țara noastră. Concomitent au fost redate metode și factori de analiză și evaluare prospectivă a consumului alimentar.

Permanent în lucrare a fost urmărită în timp, dar și în spațiu, o analiză a nivelului securității și siguranței alimentare prin cunoașterea competitivității internaționale a sectorului agroalimentar. Această problemă se pune însă diferențiat cu referire la faptul că cererea și oferta acționează în corelație cu fenomenele asigurării consumurilor alimentare. Caracteristica nivelului și echilibrului alimentar în țările UE încadrează relații a căror diferențieri sunt considerate distincte în cadrul piețelor naționale. Abundența de produse agroalimentare în consumul intern a creat sporirea competitivității interne și internaționale, iar de-a lungul timpului, mai ales în aceste țări, a existat un raport complex viu disputat între politică și economie cu referire specială asupra asigurării alimentației umane. Prin multitudinea indicatorilor prezentați este arătat faptul că în aceste țări după aplicarea măsurilor de reformă pe ansamblul UE s-a asigurat un nivel stabil al autosuficienței alimentare. S-a subliniat și argumentat faptul că consumurile, prețurile, bilanțurile alimentare etc., sunt rezultatul

diferitelor forme de politici de protecție economico-sociale și care poate fi considerate elemente integrate ale unui sistem de referință pentru alte țări.

Pentru România, în actuala etapă, este încă acceptată noțiunea de *insecuritate alimentară*, cu referire pentru unele categorii ale populației. Legat în mod direct de creșterea producției agricole analiza insecurității alimentare din țara noastră sub impactul dezvoltării durabile, delimitează indicatori de stare și de răspuns. Prin acești indicatori în lucrare este conturat modelul de consum mixt, la care concomitent a fost prezentată și variația restricțiilor; sunt conturate în mod sintetic modelele de consum alimentar ale populației urbane și rurale din România. De aici a reieșit faptul că adâncirea cunoașterii situației securității alimentare este dată de corelarea cantitativă și calitativă a producției alimentare cu cererea consumatorilor din România.

Pentru acest motiv prezentarea tuturor aspectelor legate de cererea efectivă alimentară a consumatorului constituie o latură semnificativă readată explicit pe tot parcursul acestei lucrări. Au fost surprinse fenomene cum sunt cele ale disparităților în cererea de produse agroalimentare care au generat accentuarea fenomenului existenței unei *piețe negre în sectorul agroalimentar*. Această problemă a fost legată direct de securitatea alimentară, mai ales pentru categoriile defavorizate de consumatori. Problema alimentelor de primă necesitate este una tot mai des discutată în ultima vreme. Nu puțini sunt cei care consideră că piața acestor produse este invadată pur și simplu de produse făcute “la negru”, adică fără înregistrarea lor în acte. În acest context lucrarea a fost scos în relief faptul că relația piață-intervenție publică a cunoscut în România diferite alternative. Ori prin rezultatele ale unei analize de fond a cererii alimentare a populației a rezultat faptul că toate elementele, fie ele chiar perturbatorii trebuie să fie rezolvate; dată fiind dinamica și mobilitatea pieței agroalimentare.

Din confruntările opiniilor existente în literatura de specialitate, au reieșit dejavantajele și beneficiile privind programul de aderare al României la UE, care s-au intensificat tocmai prin multitudinea formelor de cooperare cu Comisia Europeană pentru armonizarea poziției sale la negocierile din cadrul OMC. Acquis-ul comunitar este considerat pentru România o problemă complexă, dat fiind faptul că sectorul agroalimentar beneficiază de o protecție mult mai mare decât în sectorul industrial.

Elementele comparative privind costul vieții pentru o perioadă destul de mare de timp relevă existența un determinism reciproc între sistemele socio-politice și cele economice ale României. Consecința unui nivel scăzut al veniturilor pentru anumite colectivități de consumatori au generat practici greșite, în sensul că mărfurile alimentare oferite consumatorilor pot fi contaminate sau avariate. Efectiv normele juridice ce reglementează activitatea instituțiilor UE, acțiunile și politicile comunitare, demonstrează necesitatea acestora, ceea ce s-a conturat prin acquis-ul comunitar și politicile definiții. Aceasta și pentru motivul pentru care diferitele forme de reglementări trebuie să fie legate organic de capacitatea de cumpărare a produselor agroalimentare pentru perioada actuală și de perspectivă a României ca membră a UE. Legat de această problemă în lucrare se argumentează faptul că odată cu integrarea în

UE, problema securității alimentare va avea un rol tot mai important, în satisfacerea formelor cererii ce se manifestă pentru consumatorii individuali.

Autorul este conștient ca un asemenea studiu prin care se etalează dualitatea structurilor sector agroalimentar/securitate-siguranță agroalimentară, este mult mai complexă și necesită aprofundări viitoare. Investigațiile efectuate aduc un plus de cunoaștere, un aport la dinamizarea activităților efective de asigurare a securității alimentare în condițiile integrării în U.E. Aceasta întrucât tranziția spre o economie de piață promovează relații de producție și sociale de o esență și conținut nou.

Alături de sincerele mulțumiri adresate Domnului Profesor univ. Dr. Manea Drăghici, care mi-a acordat un sprijin permanent pe tot parcursul elaborării acestei lucrări, doresc ca aceste mulțumiri să fie extinse pentru toți specialiștii din domeniu de la Facultatea de Management, inginerie economică în agricultură și dezvoltare rurală, din cadrul U.S.A.M.V. București.

Consider totodată că amploarea și implicațiile acestui studiu vor determina o continuitate de investigare a problemei securității alimentare în structura specifică și localizarea teritorială din România. Prin toate acestea consider ca lucrarea ar contribui la ameliorarea situației economice a populației și redresarea economică generală a țării.